

हिमाचल प्रदेश स्कूल शिक्षा बोर्ड, धर्मशाला संस्कृतम् (ऐच्छिकम्) (HPBOSE)

पाठ्यक्रमः परीक्षानिर्देशाश्च

एकम् प्रश्नपत्रम्

अवधि: होरात्रयम्

पूर्णाङ्काः : 80

अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वारः खण्डाः भविष्यन्ति

खण्डः (क) अपठितांश-अवबोधनम्	08
(ख) रचनात्मककार्यम्	08
(ग) अनुप्रयुक्तव्याकरणम्	23
(घ) (अ) पठित अवबोधनम्	26
(आ) संस्कृतसाहित्येतिहासस्य परिचयः	15

प्रतिखण्डं विस्तृतविवरणम्।

खण्डः 'क' (अपठितांशावबोधनम्)

80-100 शब्दपरिमितः एकः सरलः अपठित गद्यांशः। संस्कृतसाहित्यपरिचयकं विषयवस्तु स्यात्।

अंकाः : 08

प्रश्नवैविध्यम्

(अ) एकपदेन उत्तरम्

(आ) पूर्णवाक्येन उत्तरम्

खण्डः 'ख' (रचनात्मकं कार्यम्)

संस्कृतेन रचनात्मकं लिखितकार्यम्

अंकाः : 08

- कस्यचिद् ग्रन्थस्य वैशिष्ट्यमधिकृत्य (प्रदत्तसंकेताधारितम्)
अनौपचारिक पत्रम् / औपचारिकं पत्रम्
- संकेताधारितम् अनुच्छेदलेखनम्
प्रदत्ततथ्यसाहाय्येन (कमपि कविम् काव्यम् अधिकृत्य).

1. वर्णानाम् उच्चारणस्थानानि

2. सन्धिः

सन्धिकरणम् सन्धिछेदः च

वाक्येषु एवं अधोलिखितसन्धिनियमान् आधारीकृत्य-स्वरसन्धिः दीर्घः, गुणः, वृद्धि, यण, अयादि, पूर्वरूपम्

व्यञ्जनसन्धिः श्चुत्वम्, ष्टुत्वम्, णत्वविधानम्, षत्वविधानम्, चवम्, आगमः, मोऽनुस्वारः, परसवर्णः विसर्गसन्धिः सत्वम्, उत्त्वम्, रकारः, लोपः

3. वाक्येषु शब्दप्रयोगः (अधोलिखितशब्दरूपाणि अधिकृत्य)

अजन्ताः सर्व, पूर्व, प्रथम, द्वितीय, सखि, पति, दातृ, नृ, गो, स्वस्, अक्षि

हलन्ता : पथिन्, मरुत, तादृश, अदस्, दिश् वाच् गिर् धनिन् पयस् पञ्चन्, षट् सप्तन्, अष्टन्, नवन् दशन्

4. वाक्येषु क्रियाप्रयोगः (अधोलिखितधातून् अधिकृत्य)

धातवः

भू (भव) पठ्, हस्, नम्, गम् (गच्छ) अस् हन् क्रुध, नश् नृत्, आप् शक्, इष् प्रच्छ, कृ, जा, भक्ष्, चिन्त्, तेषाम् समानार्थकाश्च

आत्मनेपदिनः सेव्, लभ्, रूच, मुद्, याच्

उभयपदिनः नी, हृ, भज्, पच्,

5. पाठ्यांशेषु अधोलिखितप्रत्यययुक्तानि पदानि अधिकृत्य प्रश्नाः

अ कृदन्तानिक्त, क्तवतु, शतृ, शानच्, क्त्वा, ल्यप्, तुमुन् यत्, तव्यत्, अनीयर्, तृच् ण्वुल, क्तिन्, णिनि, अच्

आ. तद्धितान्तानि- इन्, ठक्, अण्, त्व, मयद्, ईयसुन्, इष्ठन्

इ. स्त्रीप्रत्ययाः - टाप, डीप्

6. अव्ययप्रयोगाः

पठितपाठ्यांशेषु अधोलिखित-अव्ययपदैः रिक्तस्थानपूर्ति :

पुनः उच्चैः, नीचैः, शनैः अद्य, ऋते. युगपत्, श्वः ह्यः, सायम्, चिरम्, ईषत् तूष्णीम् सहसा,
मिथ्या, पुरा, प्रायः नूनम्, भूयः, खलु, किल, पठितांशेषु प्रयुक्तानि अन्यानि अव्ययपदानि च।

7. विभक्तिप्रयोगाः

पठितपाठ्यांशेषु प्रयुक्त-उपपदकारकविभक्तीः अधिकृत्य प्रश्नाः

08. पठित पाठ्यांशेषु सरलसमस्तपदानां विग्रहाः

खण्डः 'घ'

भाग : 'अ (पठितांश-अवबोधनम्)

अंकाः 26

1. त्रयः अंशाः

1. गद्यांशः

2. पद्यांशः

3. नाट्यांशः

प्रश्नवैविध्यम्

एकपदेन उत्तरम्

पूर्णवाक्येन उत्तरम्

विशेषण-विशेष्य अन्वितिः / पर्यायः / विलोमचयनम् कर्तृ-क्रिया पदचयनम् सर्वनामस्थाने
संज्ञाप्रयोगः / कः कम् कथयति

4. प्रदत्तपंक्तिनां सप्रसंग भावार्थलेखनम्

5. बहुविकल्पीय प्रश्नाः (पाठाधारित प्रश्नाः, प्रश्ननिर्माणं अन्वयं च)

खण्ड-'घ'

भाग : 'आ' (संस्कृतसाहित्यस्य इतिहासः)

अंकाः 15

अतिलघूत्तर / लघूत्तरप्रश्नमाध्यमेन संस्कृतनाट्यसाहित्यस्य परिचयपरीक्षणम्

1. पाठ्यपुस्तके संकलित-अंशानां प्रमुखलेखकानां संक्षिप्तपरिचयः

अथवा

संस्कृतसाहित्यस्य प्रमुख काव्यानां परिचयः

2. बहुविकल्पीय प्रश्नाः (संस्कृतसाहित्याधारित प्रश्नाः)

3. नाट्यविषयकशब्दावलीपरिचयः

नान्दी, नेपथ्यम्, प्रस्तावना, आत्मगतम्, प्रकाशम्, प्रवेशकः जनान्तिकम् भरत वाक्य (प्रदत्तपरिभाषासु
रिक्तस्थानपूर्तिमाध्यमेन / प्रदत्तनाट्यांशं पठित्वा अभिज्ञानमाध्यमेन।)

हिमाचल प्रदेश स्कूल शिक्षा बोर्ड, धर्मशाला

कक्षा-10+1 (नियमित)

विषय- संस्कृत

सत्र-2022-23

पूर्णांक- 80

खण्डशः अंकविभाजन

प्रश्न संख्या	खण्ड	प्रश्नाः	विवरणम्	अंकाः
01	खण्ड क	अपठितांश अवबोधनम्	प्रश्नाः 08	8*1=8
02	खण्ड ख	रचनात्मकं कार्यम् (औपचारिकं पत्रम्/ अनौपचारिकं पत्रम्)	प्रश्नाः 01	1*4=4
03		अनुच्छेद लेखनम्	प्रश्नाः 01	1*4=4
04	खण्ड ग	अनुप्रयुक्त व्याकरणम्	प्रश्नाः 17	17*1=17
05			प्रश्नाः 12	12*1/2=6
06	खण्ड घ(अ)	पठितांश अवबोधनम् गद्यांश	प्रश्नाः 4	4*1=4
07		पद्यांश	प्रश्नाः 4	4*1=4
08		नाट्यांश	प्रश्नाः 4	4*1=4
09		सप्रसंग भावार्थ लेखनम्	प्रश्नाः 2	2*2=4
10		बहुविकल्पीय प्रश्नाः	प्रश्नाः 10	10*1=10
11	खण्ड घ(आ)	संस्कृत साहित्यस्येतिहासः संक्षिप्त टिप्पणी लेखनम्	प्रश्नाः 2	2*2.5=5
12		बहुविकल्पीय प्रश्नाः	प्रश्नाः 6	6*1=6
13		नाट्यविषयक- शब्दावलयः	प्रश्नाः 2	2*2=4
			कुल अंकाः	80

प्रश्न पत्र प्रारूपः

खण्ड का नाम	1/2 अंक	1 अंक	2 अंक	2.5 अंक	4 अंक	कुल अंक
अपठितांश अवबोधनम्	—	8	—	—	—	8
रचनात्मकं कार्यम्	—	—	—	—	2	8
अनुप्रयुक्त व्याकरणम्	12	17	—	—	—	23
पठितांश अवबोधनम्	—	12(लघूत्तरीय) 10(बहुविकल्पीय प्रश्नाः)	2	—	—	26
संस्कृत साहित्यस्येतिहासः	—	6(बहुविकल्पीय प्रश्नाः)	2	2	—	15
कुल अंक	1/2*12=06	1*53 = 53	2*4=8	2.5*2.5 = 5	4*2=8	80